

ԱՌԵՏԱԲԵՐ

«ԱՆՃԱ ԵՍ ՁԵՁԻ ՄԵԾ ՈՒՐԱՌՈՒԹԵԱՆ ԱՒԵՏԻՍ ԿՈՒՏԱՄ» : ԴՈՒԿ . Բ . 40 .

ՀԱՏՈՐ 26 .

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ . ՅՈՒՆԻՍ 25 . 1873 .

ԹԻԻ 26

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ազգայնաբերու պատահութիւնը կորսնցնել : — Գործերը ինչպէս որ կ'աղօթենք : — Լուցկեք : — Լոնտոնի թատրոններուն մէջ քարոզ : — Ամերիկայի Հրեայք : — Ծխախոտ : — Մանկուսէի Եֆրեար լրագրին 2,220 թուոյն մէջ հրատարակուած մէկ նա. մակին թարգմանութիւնը : — Քաղաքական լուրեր :

ԱՊԱՇԽԱՐԵԼՈՒ ՊԱՏԵՀՈՒԹԻՒՆԸ ԿՈՐՄՆՅՆԵԼ

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ բանակին բարեպաշտ քարոզիչներէն մէկը կ'ըսէ թէ, 1864 ին և 1865 ին մէջ յոսեփի ձմեռուան ե. ղանակին, իր հոգևոր խնամքը առկա գտնուած գիւնդին վերաբերեալ զին. ուոր մը փախչելու միջոցին բռնուե. ցաւ, և անմիջապէս դատուելով հե. տեւալ օրը ժամը երկուքին հրացա. նի բռնուելու դատապարտուեցաւ : Իրիկուան մօտ իմացաւ այս վճիռը, և իր կենացը մէջ առաջին անգամ սկսաւ խորհիլ որ իր Աստուծոյն երթալու պատրաստուի : Քարոզիչը որ դասա. լիք զինուորին այցելութիւն ընելու զրկուեցաւ՝ զանի գտաւ ցուրտ և ծխա. լից հիւզի մը մէջ շղթայակապ, և քովն ուրիշ մարդ չկար բաց ի պահպան զինուորէն : Դասալիքը փրկութեան վրայով շատ քիչ բան գիտէր : անոր ծնողքը Բրիտանիայ չէին, ինք շատ քիչ կ'արգալ գիտէր, բրտութեան և անողգամութեան մէջ մեծցած էր : Բայց մահուան մօտաւորութիւնը զարթոյց անոր սրտին մէջ դժոխքին սարսափը : Յուրաք բնաւ հոգ չէր ընել, առջեւ եղած հացին ու հաւաթով սուրճին ա. մենեւին չէր մտեցած : Քարոզիչը կար. դաց անոր մեռնող աւաղակին պատ. մութիւնը, և Պօղոս Առաքելոյն «հա. տարաւ որ քարոզիչն ընդհանուր-մեան արժա. նի» խօսքը, թէ՛ «Բրիտանիա Յիսուս աշ. խարհք եկաւ մեղաւորները փրկելու», անոնց ամենէն մեծն անգամ : Քարո. ղիչն աղօթեց անոր հետ, կորուսեալ մարդն ալ իր շղթայակապ ձեռքերն իրարու կցելով կը ջանար քարոզչին

բերնէն լսած խօսքերով աղօթել : Քա. րոզիչը տեսնելով որ աւելի բան մը չէր կրնար ընել, գիշեր ատեն իր տե. ղը դարձաւ : Առաւօտուն կանուխ նո. րէն զինուորին քով գալով, տեսաւ որ առաւօտը ամենեւին լոյս բերած չէր բանտարկելոյն : Անկա սոսկալի գիշեր մը անցուցած էր, ոչ թէ իր անկողնոյն կարծրութեանը, անօթութեանը, ծու. խին կամ ցրտութեան համար, այլ վառ գի իր մեղսալից կենաց ահաւոր հետեւանքը դէմ յանդիման կը տեսնէր : Քարոզիչը նորէն յորդորեց զանի զըղ. ջալ և Աստուծոյն թողութիւն խնդրել, բայց անկա պատասխան տուաւ թէ չէր կրնար զըջալ, և անշուքներն իր բա. րեկամին վրայ սեւեւելով ըսաւ : «Քա. րոզիչ, քուր կենաց մէջ մեղք քոյնքն ետեւ, մեռելու պարտաւորեալ ըլլալու համար հիմա ապաշխարել ջանալ ինչի արժէ կը լի» : Այս պէս, իբրեւ դասալիք, իր վերջին ժա. մերը յուսահատութեամբ անցունելէն ետքը ընդունեց իր մահուան պատի. ժը : Երանի թէ ճանչցած ըլլար փրկի. չին անհուն ողորմութիւնը, որ կը փրկէ մեռածներէն ժամուն զըջացեալ ներն անգամ : Բայց կ'երեւի թէ անի. կա իր շնորհաց օրուն պատահութիւ. նը ձեռքէ հանած էր : և որովհետեւ միշտ ի մահ կրօնքն արհամարհած էր, իր վերջին անձկութեան ատենն ան. գամ չկախկնցաւ անոր սիրտը յապաշ. խարութիւն :

ԳՈՐԾԵՆՔ՝ ԻՆՉՊԵՍ ՈՐ Կ'ԱՂԹԵՆՔ

Շատ կարեւոր է յիշել հետեւեալ խրատը զոր հովիւ մը տուած է :

Չկայ աղօթք մը այնպէս յարմար, ինչպէս Հոգւոյն Սրբոյ գալստեանը հա. մար եղած աղօթքը : Այս աղօթքն ը. նելու համար մեղի մեծ քաջալերու. թիւն արուած է : «Եթէ դուք որ չար էք՝ ձեր գաւակներուն աղէկ ընծաներ տալ գիտէք, որչափ աւելի ձեր Հայ. րը երկինքէն Սուրբ Հոգին պիտի տայ

անոնց որ իրմէ կը խնդրեն» : Բայց երբ կ'աղօթենք որ Հոգին Սուրբ հանգչի մեր վրայ, մեղ լեցնէ և պահէ, այս աղօթքէն ի՞նչ կը հասկցուի : Յայա. նապէս սա կը հասկցուի թէ մենք ալ պարտականք են Հոգւոյն Սրբոյ ուղա. ծին պէս վարուիլ, և ջանալ ըստ կարի որ մեր սիրտերը Հոգւոյն Սրբոյ բնա. կելու վայելուչ տեղեր ըլլան, ապա թէ ոչ աղօթքը, եթէ ոչ յայտնի ծաղր ընել մը, գէթ ունայն ձեւ մը եղած կ'ըլլայ : Դիցուք թէ սիրելի բարեկամ մը ըսաւ քեզի : «Օր մը որոշէ որ քե. ղի այցելութեան գամ», դուն ալ օր մը որոշեցիր : Արդ՝ գիտնալով որ բա. րեկամիդ այն ինչ օրը պիտի գայ տունդ, ի՞նչ կ'ընես : անտարակոյս գալու հիւ. լին աստիճանին համեմատ՝ անոր վա. յելուչ պատրաստութիւններ կ'ընես : Նստելու օրահը կը շտկես, հիւրին սե. նեակն ալ մաքրել և յարգարել կու. տաս, մառանդ նոր պարէնիւք կը լե. ցընես՝ գնելով ինչ որ պէտք է : միով բանիւ՝ որչափ հնար է կը նայիս որ սպասուած հիւրին հանգստեանն ու զուարճութեանը համար ամէն բան պատրաստ ըլլայ : Միթէ Հոգին Սուրբ որ կը սպասէ մեղի գալ, և զոր մենք ալ կը հրաւիրենք որ գայ և մեր մէջ բնակի, ասկէ պակաս պատրաստու. թեամբ ընդունուելու է : Աշխարհա. սիրութեան աղտեղութիւնն աւելուելու չէ, և մեր հոգւոյն բոլոր սենեակները մաքրուելու և յարգարուելու չե՞ն, երբ կը խնդրենք Հոգւոյն Սրբոյ մեղի այցելութիւն ընելը : Եղբայր, շատ մեծ և կարեւոր բան է Հոգւոյն Սրբոյ գա. լլստեան համար աղօթել, բայց բոլորովին անօգուտ կ'ըլլայ, եթէ աղօթե. լուն հետ մէկտեղ անկեղծ և լուրջ փորձ մը չըլլայ սիրտը պատրաստելու այնպէս՝ ինչպէս որ Հոգին Սուրբ կը սիրէ և կը խնդրէ : Մենք և ոչ մէկուն պիտի գայ Հոգին Սուրբ, եթէ չենք աշխատիր զմեզ պատրաստել այնպէս՝ որ անկա հաճի գալ, և անսրբելով մնալ մեր քով :

Լ ՈՒՅԿԻՔ

Եթէ երկու կտոր փայտ առնելով զանոնք արագ արագ իրարու չփես, փայտերը կը տաքնան. և եթէ բաւական ուժով և շարունակ չփես, այնպէս կը տաքնան՝ որ կը փռնկին: Հիմա ալ կան փայտերի ցեղեր, որոնք երկու կտոր փայտ իրարու չփելով կրակ կը հանեն: Բայց խելացի մարդ մը ասե՛նք խորհրդաւ որ, եթէ գտնէր այն պիտի նիւթ մը որ փռնկելու համար այնչափ ջերմութեան կարօտ չըլլար որչափ փայտն է, շատ դիւրաւ հնար պիտի ըլլար կրակ շինել: Ուստի այն պիտի դիւրաւաւ նիւթ մը փնտռելով, վերջապէս գտաւ որ փոսփոր կոչուած նիւթը թեթեւ չլիմանէ մը յառաջ եկած գոյն ջերմութեամբ կը վառի: Սակայն փոսփորը փայտի մը քսելով՝ տեսաւ որ, թէպէտ այս նիւթը դիւրաւ վառ է, սակայն փայտը փռնկցնելու չափ ջերմութիւն չի տար: Եւ սկսաւ ասոր համար ալ հնարք մը մտածել, ուրիշ գիտուն մարդիկ ալ սկսան մտածել, և վերջապէս մէկը խորհեցաւ որ, եթէ ուրիշ նիւթ մ'ալ գտնուի որ փոսփորին պէս դիւրաւ և քիչ ջերմութեամբ փռնկելով վառի, միանգամայն վառած ատենը փայտը փռնկցընելու չափ ջերմութիւն արտադրէ, այսպիսի նիւթ մը կրնայ փոսփորի հետ գործածուիլ կրակ շինելու համար, և գտաւ որ ծծումբը կամ մեղրամոմը՝ փոսփորին քիչ ջերմութիւն ունեցող բոցէն կրնան փռնկիլ, և փայտի կտոր մը փռնկցնելու չափ ջերմութիւն կ'արտադրեն: Այսպէս լուցկիները հնարութեան: Այս լուցկիին կը բաղկանայ փայտի շիղէ մը որ փոքր ըլլալով կրնայ շուտով փռնկիլ և վառիլ, այս փայտի կտորին ծայրը քսուած է փոսփոր որ թեթեւ չլիման մը տուած ջերմութեան կը փռնկի, և այս երկուքին, այսինքն՝ փայտին ու փոսփորին մէջտեղ կայ քիչ մը ծծումբ կամ մեղրամոմ, որ փոսփորին ջերմութիւնն առնելով, իրենն ալ աւելցնելով կը հաղորդէ փայտին և փայտը կը փռնկի: Լուցկիներուն վրայ ասոնց ամէնը կը տեղան:

ԼՈՒՏՈՒՆԻ ԹԱՏՈՒՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ ԲԱՐՈՋ

Կերակի իրիկուններ Լոնտոնի թատրոններէն շատերուն մէջ քարոզ տալու պաշտօնը շատ տարիներէ հետէ կը շարունակուի: Այս քարոզները յառաջ

կը տարուին Աստուծոյ յայտնի օրհնութեամբ, և շատ ունկնդիրներ ներկայ կը գտնուին անոնց: Շատ մարդիկ այս միջոցով հասու եղան Աւետարանին ճշմարտութիւններուն, որոնց ուրիշ կերպով պիտի չկրնային հասնիլ: Ամէն տեսակ Աւետարանական Բրիտանիոյ, նոյն իսկ Եպիսկոպոսականաց, քարոզիչներն այս գործին մասնակից եղած են: Մօտերս Անգլիոյ Խորհրդարանին անդամներէն մին, «Վիքթորիա» կոչուած թատրոնին մէջ ժողովուած բազմութեան քարոզեց սա բնաբանին վերայ, «Չէ՞ որ Աստուած աշխարհիս աղքատները ընտրեց, որոնք հաւատքով հարուստ են, ու ժառանգաւոր արքայութեանը, որ զինքը սիրողներուն խոստացաւ» (Յակ. Բ. 5): Բազմութիւնը խորին ուշադրութեամբ մտիկ ըրաւ այս քարոզը: Լոնտոնի պէս մեծ և բազմամարդ քաղքի մը մէջ կը գրտնուին շատեր որ երբեք եկեղեցի չեն երթար, բայց այս կերպով կը լսեն և կ'իմանան ճշմարտութիւնը:

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՀՐԵԱՅՔ

Ամերիկայի մէջ հրատարակուած ձիուիշ Մէսէնճըր անուն լրագիրն անդադար կ'աշխատի Հրէական հաւատքէն եղողներն աւելի ջերմեռանդութեան շարժել: Մօտերս հրատարակած մէկ թերթին մէջ կ'ըսէ. «Մենք Ամերիկացի Հրեայքս առ հասարակ բաւական ջանք չենք: Կարելի է հաւուստ, մարդասէր, ընդհանրութեան օգուտը փնտռող կամ առատաձեռն ենք, բայց հոգւոր եռանդի, վառեալ մտք աղօթելու մասին մեծ պակասութեան մէջ ենք. չունինք այն բարոյական ջերմեռանդութիւնը որ կրօնական մարմնոյ մը բուն գոյութեան պայմանն է, և առանց անոր՝ հաւատքը նախապաշարմունք, պաշտամունքն ալ ծաղր ընել կ'ըլլայ: Թերևս մեր Հրէութիւնն յաւետ ժառանգական է քան թէ անձնական, և մեր հարց վարդապետութիւններն ու սովորութիւնները բնականօրէն կ'ընդունինք՝ զանոնք քննադատելու չափ գիտութիւն և դատապարտելու չափ խելք չունենալով: Հետզհետէ աւելի դժուարաւ կրնայ բուն Հրէութեան գաղափարը նշմարուիլ մեր սովորութեանց ծաղրերուն տակ: Միթէ մեր Հրէութեան աղքեցութիւնն ալ նոյնպէս անյայտ պիտի ըլլայ, մինչև որ, ալ դար-

ման մը չմնացած, պիտի հասկընանք թէ մեր բռնածը իր դալար ու գեղեցիկ զգեստներէն զրկուած՝ չորցած ճիւղ մ'է, այսինքն թէ մեր Հրէութիւնը պարապ դաւանութիւն մը ու հաւատքիս չթանց ծառայութիւն է:

Ծ Խ Ա Խ Ո Տ

(Տաճիկերէն Խարթանաւաճ)

Տօքթօր Ուիլարտ փարքըր՝ Նիւ Եորքի անուանի բժիշկը, որ իր բժշկական ճիշդ հետազոտութիւններուն համար բոլոր Միացեալ Նահանգաց մէջ մեծ համբաւ ստացած է, կը վկայէ թէ ծխախոտը թոյն ըլլալով չի կրնար մարդուն առողջարար ըլլալ, ընդհակառակն յայտնապէս վնասակար է: Ինչպէս որ իր հսկողութեանը ներքեւ ունեցած հիւանդաց վրայ փորձելու տուեցած ըլլալով գիտէ, ծխախոտ կամ քթախոտ գործածողք, եթէ ծանր հիւանդութեան մը հանդիպին, մի և նոյն պարագաներու մէջ զանոնք չգործածողներէն աւելի դժուարաւ և ուշ կը բժշկուին, մանաւանդ շատ անգամ անցոյց կ'ըլլայ անոնց բժշկուիլը: Ծխախոտ կամ քթախոտ վաճառողներն անգամ, զանոնք գործածողներուն պէս, ենթակայ են անգամալուծութեան, կաթուածի և ուրիշ տարափոխիկ հիւանդութեանց:

Ես ալ Տաճկաստանի մէջ ծխախոտը թունաւոր և սպանող ազդեցութիւնը փորձած ըլլալով համոզուած եմ թէ ծխախոտ գործածողք, մանաւանդ զանի չափազանց գործածողք, նախ տեսակ մը հազի, և ապա, քառասուն տարին անցունելէն ետքը շնչարգելութեան ակտին կը հանդիպին, և ասիկա յառաջ կու գայ այն վնասակար ազդեցութիւններէն, զոր դէպի թոքերը ներս քաշուած ծուխին մէջ պարունակեալ ծխախոտային հիւթոյ մասնակունք կ'ընեն շնչափողին մէջ գտնուած անթիւ ջիւղերուն: Ուստի կը խրատեմ բոլոր պատանիք և երիտասարդք որ բոլոր ուժով ջանան ծխախոտոյ չտուրիլ, սովորողներն ալ ամէն նեղութիւն յանձն առնուն թողուլ այն ունակութիւնը. կը յորդորեմ մանաւանդ յիշեալ սովորութիւնն ունեցող քարոզիչները և վարժապետները որ շուտով ետ կենալով անկէ, բարի օրինակ ըլլան այլոց:

ՏՕԲԹԸՐ Ե. Ս, ՈՒԷՍԹ

Մըվազ, 8 Ապրիլ, 1373

ՄԱՆՁՈՒՄԷԻ ԷՖԲԵԱՐ ԼՐԱԳՐԻՆ 2220
ԹՈՒԹՅՈՒՆ ՄԷՋ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒՄԾ ՄԷԿ
ՆԱՄԱԿԻՆ ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Մարաշի Բողոքական Հայերէն 13 տարուանէ ի վեր այս ժողովուրդին մէջ գտնուող Աթթար Զարութիւն, այս տարի Ապրիլ 24 թաթուն անուամբ աղջկան մը հետ պսակուիլ կ'ուզէ։ Քանի մը բարեկամներ հարմեցուն ժողովարան բերելու համար ըստ Տաճկաց ժամը 10 ին աղջկան տունը կ'երթան, բայց հոն ապարանջանի մը պատճառաւ հակաճառութիւն կը ծագի, եւ դատողները չկրնալով աղջիկն առնել, ժամը 11 ին մանչուն տունը կը դառնան։ Հարսնեւորք կը ցրուին, բայց Զարութիւնին բարեկամները կ'առաջարկեն անոր, փոխանակ թաթունին, քաղքին Բողոքականաց գիշերօթիկ վարժարանի աղջիկներէն Ռաքէլ անուն աղջկան հետ պսակուիլ։ Այս աղջկան մեծ մայրն ու մօրեղբարքը Մարաշ կը բնակին, բայց հայրն ու մայրը Սիս բնակելով իրենց աղջիկը զրկած էին յիշեալ դպրոցը կրթութիւն, աղջիկն ալ, 14 տարեկան էր, եւ դեռ երեք տարի ունէր իր ուսման ընթացքն աւարտելու, ու թէ ինք եւ թէ ծնողքը Բողոքական են։ Այս աղջիկը նոյն գիշերը Զարութիւնին հետ ամուսնացնել խորհողներուն մէկն ալ աղջկան Գրիգոր անուն մօրեղբայրն էր, որ եւ իր Կիւղէլ անուն կիներ դպրոց կը դրկէ Ռաքէլին իր տունը բերելու։

Յիշեալ կիներ ժամը 12 ին դպրոց հասնելով Ռաքէլը մէկ գիշերուան համար տուն կը հրաւիրէ, եւ երբ Ռաքէլ այս անակընկալ հրաւերին պատճառը կը հարցնէ, Կիւղէլ անոր կ'ըսէ. «Մօրեղբայրդ Գրիգոր վաղը Սիս պիտի երթայ, ուստի կ'ուզէ քեզ տեսնել որ քու վրայով լուր տայ ծնողացդ»։ Ետքը Կիւղէլ դպրոցին վարժուհիէն հրաման կը խնդրէ այն գիշեր Ռաքէլին իրենց տունը տանելու՝ վերոյիշեալ պատճառը մէջ բերելով, վարժուհին ալ կը հաճի, մանաւանդ որ աղջկան ծնողացը կողմէն արտօնութիւն ունէր պէտք եղած ատեն զանի մօրեղբորը տունը զրկելու, բայց Կիւղէլին հետեւեալ առտուն կանուխ դասերը չսկսած աղջիկը դպրոց բերելու խօսք կ'առնէ։ Ռաքէլ իր կանչուելուն բուն պատճառը չգիտնալով միտմտաբար ճամբայ կ'ելլէ Կիւղէլին հետ, եւ թուզթու գրիչ ալ կ'առնէ մէկտեղ որ ծնողացը նամակ մը գրէ։

Երբ տուն կու գան, մօրեղբայրը Գրիգոր Ռաքէլին կ'իմացունէ անոր կանչուելուն բուն պատճառը, ան ալ կ'ընդգրծմանայ ըսելով թէ ինք Սիսէն Մարաշ եկած է ուսմունք սորվելու, ոչ թէ այդ վնասելու համար, մանաւանդ առանց հաճութեան իր ծնողացն այնպիսի բան մը բնաւ չի կրնար ընել։ Բայց անոր պատասխան կը տրուի

թէ, եթէ այն գիշեր Զարութիւնին հետ չպսակուի, կամ ինք եւ կամ մօրեղբայրներուն մէկը պիտի մեռնի։ Բարեբախտաբար հոն գտնուող Լուսաւորչական Հայ մը աղջկան դէմ եղած այս բռնութիւնը տեսնելով, կ'երթայ դպրոցին վարժուհիին կ'իմացունէ եղելութիւնը։ Բակոյն իմաց կը տրուի Կառավարութեան, եւ Ռաքէլ կը փնտռուի։ Այս միջոցին աղջկան մօրեղբայրները զանի Զարութիւնին տունը տանելով Տէր Զաքարիա անուն Լուսաւորչական քահանայի մը պսակել տունին զՌաքէլ Զարութիւնին հետ։ Աղջիկը փնտռուելու ելողները, պսակը կատարուելէն քիչ մը ետքը կը գտնեն զանի Զարութիւնին տունը, եւ ամէնքը մէկէն կը տարուին Կառավարութեան սուջեւ, ուր քանի մը անգամ հարցուիորձ ըլլալով աղջիկը միշտ կ'ըսէ թէ ինք ազատ կամօք ընդունած չէ զՅարութիւն իբրեւ ամուսին, թէ չգիտցաւ որ այն քահանային անձանօթ լեզուով մը կարգալը պսակ էր, եւ քացարձակապէս կ'ուզէ իր դպրոցը եւ իր դասերուն դառնալ։ Մարաշի Կառավարութիւնը կրօնական խնդիր մը համարելով այս դէպքը, Վիլայէթին կ'իմացունէ, անկէ ալ իմաց կը տրուի Բարձրագոյն Դուռը, եւ աղջիկը դպրոցը չյանձնուելով Պապականաց վանքը Մայրապետաց մէկ սենեակը կը դրուի իբրեւ չէզոք տեղ մը, եւ աղջկան բարեկամներէն ոչ մէկուն թոյլ կը տրուի անոր այցելութիւն ընել։ Բողոքականներէն ներս մտնել ուղղուներն, իրր թէ վանքը պիտի կոխեն, կ'ամբաստանուին Կառավարութեան, բայց հակառակ կողմին թոյլտուութիւն կ'ըլլայ ներս մտնել, որոնք աղջկան հետ կը տեսնուին, եւ՝ Քու ազգդ, այսինքն Բողոքականք, քեզ երեսէ ձգած են, քու ազատութեանդ համար չեն աշխատիր ըսելով, եւ ուրիշ խաբէական հրահրեցներով կը ջանան համոզել զՌաքէլ որ Զարութիւնն իբր ամուսին ընդունի։ Բայց անկա իր առջի խօսքէն չի դառնար, եւ քանի մը օր ետքը Բարձրագոյն Դրան կողմէն հարցուելով դրով կ'իմացունէ թէ ինք Բողոքական է, Զարութիւնը չուզեր, իր դպրոցը դառնալ կ'ուզէ։

Բայց բոլոր այս բաներն անօգուտ կ'ըլլան, անմեղ աղջիկը բանտարկեալի պէս իր բարեկամներէն հեռու կը պահուի, եւ չարունակ սպառնալիք կը լսէ թէ ազատ պիտի չթողուի մինչեւ որ Զարութիւնն իրեն ամուսին չընդունի։ Աղջիկն իր դժգոյցը յանձնելու նկատմամբ Բողոքականաց աղերսը չի լսուիր։ Կ'աղաչուի որ գտնէ Պապականաց եկեղեցիէն հանելով ուրիշ ապահով տեղ մը դնեն, աս ալ չընդունուիր։ Վիլայէթին փաշայէն երեք անգամ հեռագիր կու գայ որ աղջիկը ձիգվիթներուն ազդեցութեանէն ազատ թողուի, այս հրա-

մանն ալ այլ եւ այլ պատճառանօք չի դործադրուիր։ Վերջապէս կը լսուի որ աղջիկն իր բանտարկութեան տասնեւիննէն ընդ օրը յոյսը կտրելով իր ազատութենէն, ակամայ զիջանելու կը խորհի։

Մարաշ գտնուող երկու հազար Բողոքականք ասիկա լսելով այլ եւս չեն կրնար գիմանալ դպրոցին, Բողոքական ազգին եւ անմեղ աղջկան մը ազատութեան դէմ եղած այս աստիճան անիրաւութեան եւ անարդանաց, ուստի եւ կ'որոշուի յատուկ մարդ զրկել Կոստանդնուպոլիս այս խնդիրն ուղղակի Բարձրագոյն Դրան ներկայացընելու, եւ այս յօդուածը գրողը կը զրկուի Մայրաքաղաքս, բայց իր հոս հասնելուն հետեւեալ օրը Մարաշէն հեռագիր կ'ընմանին համեմատ Ռաքէլ ազատ թողուած է, եւ Զարութիւնը մերժելով յանձնուած է Բողոքականաց։

Այս դէպքին վրայով տարածուած համբաւները լսելով, անկողմնասէր ընթերցողաց ստոյգ տեղեկութիւն մը տալու համար ստորագրեալս գրեցի այս յօդուածը, միայն կ'ուզեմ ինծի ցաւ պատճառով քանի մը կէտեր համառօտիւ յայտնել։

Նախ կը ցաւիմ որ Զարութիւնն եւ անոր համախոհներուն պէս, արդարութիւն եւ ընտանեկան վիճակին սկզբունքը չճանչցող մարդիկ մեր Բողոքական ժողովուրդին մէջ կը գտնուին։

Երկրորդ կը ցաւիմ որ Տէր Զաքարիայի եւ անոր քաջալերութիւն տուող Եղիշէ վարդապետի պէս անձինք ալ Լուսաւորչական կղերին մէջ կը գտնուին։ Թէ մանչը եւ թէ աղջիկը Բողոքական ըլլալով իրենց միջամտելու ամենեւին իրաւունք չունենալով, կարգալու փափաք ունեցող, իր ծնողքէն հեռու գտնուող եւ խարդախութեամբ դողցուած 14 տարեկան աղջիկ մը, չորս որք զաւակաց տէր 38—40 տարեկան այրի մարդու մը տալ ինչ մեծ անդգամութիւն ըլլալն ալ չմտածելով, Լուսաւորչական եկեղեցւոյ (որուն նախանձաւոր պաշտպան կը ձեւանան) պըսակ ընել արդիւրած ժամանակ մը (Ապրիլ 24 «Քառասունքին») պսակի խորհուրդ կը կատարեն, եւ աս ալ, ինչպէս կը լսենք, երեսուն եւ հինգ զուգուշի համար, ուր մեղի քանի մը հազար զուգուշ վնասու եւ անհնարին նեղութեան պատճառ եղան։

Երրորդ կը ցաւիմ որ Մարաշի Լուսաւորչականք փոխանակ Տէր Զաքարիայի պատժուիլը խնդրելու, յանուն ազգին զանի պաշտպանելու եղան։ Եթէ անիրաւ գործ մը փոխանակ այնպէս ուստիութեամբ պաշտպանելով ի վախճանի պզտիկ ինչալու Պատրիարքարանին ընթացքը բռնէն, իրենց համար չատ աղէկ պիտի ըլլար։

Պատրիարքարանն առանց կոյր կուսակցութեան ըստ արդարութեան վարուելուն համար ամենուս չնորհակալութեան եւ համակրութեան իրաւամբ արժանի է։

Վ. ԱՒԵՏԻՍ ԿՈՍՏԱՆԳԵԱՆ
Կոստանդնուպոլիս, Յունիս 3/15, 1873

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Յունիս 13 ըստ Յուն . եւ Յունիս 23 ըստ Լատ. 1873

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

Սուլթան Ապտիւլ Օղլի կայսր հրաման ըրած է 2,500 լիւրա բաժնել մօտերս Բէրայի Թէքքէին քով պատահած հրդեհին պատճառաւ վնասուողներուն :

— Կ'ըսուի թէ նոյն կայսրը շնորհած է Խըտիւին նոր հրամանագիր մը որով արածնութիւն կը տրուի անոր Եգիպտոսի համար նոր օրէնքներ դնել , օտար Տէրութեանց հետ առեւտրական դաշինքներ ընել ուղղակի , և այնչափ ջորք պահել որչափ որ հարկաւոր կը դառնայ : Սնոր իշխանութեանը նկատմամբ եղած հին սեղմումները վերցուած են , միայն արածնութիւն պիտի չունենայ զրահապատ նաւեր ունենալ :

— Սնցեալ շաբթու մէջ Թրամպէյի ընկերութիւնը թէ Բէրայի և թէ Պօլսոյ կողմը հասարակ կառքեր ալ բանցնելու սկսաւ : Կառքերը վայելուչ և մաքուր են , ձիերը՝ լաւ , կառաց վարձն ալ չափաւոր , այսինքն՝ քաղքին մէջ տեղէ տեղ երթալու համար քաւորդ մէճիտիյէ , իսկ իւրաքանչիւր ժամու համար կէս մէճիտիյէ : Այս նպատակաւ քաղաքը բաժնուած է չորս թաղ , երեքը՝ Պօլսոյ մէջ և անոր բլրորդին են , չորրորդն է Բէրա և Ղալթիա : Երբ այս թաղերուն մէկէն միւսը կ'երթուի , կամ կամուրջներէն անդին կ'անցնուի , կրկին վարձ պիտի վճարուի :

— Գալթիա Սարայի կայսերական դպրոցը , Սարայ Պուրնուի Ֆէնէրին մօտ Թըպխանէի իտատիյէ կոչուած բժշկական նախապատրաստական դըպրոցին եղած տեղը փոխադրել որոշուած է : Այս վերջին դպրոցն ալ պիտի փոխադրուի Կիւլխանէ , այս տեղի բժշկական դպրոցը և հիւանդանոցն ալ , 400 հիւանդով , պիտի տարուի Բէրայի Գալթիա Սարայը :

— Լէվանդ Հէրալտի մէկ թղթակիցը Զմիւռնիայէն գրելով կ'ըսէ թէ , Բարձրագոյն Գուռը Թոյլտուութիւն պիտի ընէ Զմիւռնիոյ և Այտընի երկաթուղոյն իր գիծը տարածել մինչև Թիւրք , Պայընտըր և Լօտէմիշ :

— Շուվայի և Բուսնուդի մէջ հընտախտի քանի մը դէպք պատահած ըլլալուն համար , որոշուած է վառնա գարանթինա դնել յիշեալ կողմերէն հոն եկողներուն համար :

— Յունիս 11 ին Զմիւռնիա հրդեհ մը պատահելով Գալթըրը օղլու կողմած փողոցին մէջ եօթը հատ մեծ տուններ այրեց : Իբր 6,000 Անգլիա

կան ոսկի կորուստ եղած կը համարուի , որուն 4,000 ը Բոյալ կոչուած հրդեհի ապահովագրութեան ընկերութիւնը պիտի վճարէ :

— Մեծ Եպարքոսին և ուրիշ Պաշտօնէից Կոստանդնուպօլսէն մինչև Պէլոփա Բուսնուի երկաթուղով ըրած ճամբորդութիւնը , յաջողութեամբ և ապահով կատարուեցաւ անցեալ շաբթուան մէջ : Վերջիշեալ բարձրապատիւ անձինք ամէն տեղ ընդունուեցան մեծ յարգութեամբ , և Ուրբաթ օրը Մայրաքաղաքս դարձան մեծապէս գոհ եղած իրենց ճամբորդութեան վրայ :

— Բուսնուի երկաթուղոյն ամբողջ գիծը Յունիս 23 ին , երկուշաբթի , բացուեցաւ ընդհանուր երթևեկութեան համար : Առայժմ օրը մէկ անգամ միայն պիտի ըլլայ երթևեկութիւնը , ետքը երթևեկութիւն մ'ալ դիշերը պիտի ըլլայ , և այս պատճառաւ ննջելու կառքեր պիտի պատրաստուին :

— Քէօփրիւլիյէն մինչև Ռոստոյթոյ շինուելու առաջարկուած երկաթուղոյ մէկ ճիւղին ճամբան չափելու համար ժամանակէ մը ի վեր հոն զրկուած ճարտարապետներն իրենց գործը կատարելով Կոստանդնուպօլիս վերադարձած են իրենց տեղեկագիրը տալու : Չափուած ճամբուն ամբողջ երկայնութիւնն է 18 1/2 մղոն : Այս ճամբուն Քէօփրիւլիյի ծայրը Պօլխանէ Սղրիանուպօլիս շինուած բուն ճամբուն պիտի կցուի :

ԵՒՐՈՊԱ

Պարսից Շահը Յունիս 18 ին Զորքը շաբթի Լոնտոն հասաւ , և պաշտօնական կերպով ընդունուեցաւ մեծ պատուով , Հանգիստեսաց բազմութիւնն անքաւ էր , և բարձրաձայն « կեցցէ » կ'աղաղակուէր Շահին : Յունիս 20 ին Լոնտոնի Բաղաքապետին և քաղաքացիներուն կողմէն տրուած շատ մեծածախ խնջոյքի մը հրաւիրուեցաւ , ուր 3,000 է աւելի նշանաւոր մարդիկ ներկայ էին : Յետոյ Շահը Ուիլսոնի Գալստը կոչուած պալատին անտառին մէջ մեծ զինուորական հանդէս մը , և ետքն ալ ծովային ջորաց նաւահանդէս մը տեսաւ :

— Կ'ըսուի թէ Շահին Պէրլին եղած ատենը Գերմանիոյ և Պարսկաստանի մէջ առեւտրական նոր դաշինք մը հաստատուեցաւ , որուն մէջ յիշուած է որ , եթէ Պարսից կառավարութեան և Եւրոպական Տէրութեանց մէջ տեղ գրծութիւն պատահի , Գերմանիա բարեկամաբար միջնորդութիւն պիտի ընէ :

— Սփրիկէի Արևելեան եզերքը գերեվաճառութիւնը դադարեցնելու նպատակաւ Անգլիոյ կողմէն Զանգիպար զրկուող Սըր Պարթըլ Ֆրէր Անգլիա դարձած է : Այս անձը Մուսղադի Սուլթանին հետ գերեվաճառութեան

նկատմամբ զօրեղ դաշնագրութիւն մը ըրած է , բայց Զանգիպարի Սուլթանը մերժած է այսպիսի դաշնագրութեան մը համար իրեն եղած առաջարկութիւնը : Զանգիպար կղզի մըն է Սփրիկէի արևելեան եզերքը , ուր վաճառուելու համար կը բերուին Ափրիկէի ուրիշ մասերուն մէջ գողցուած գերիները , և Զանգիպարի Սուլթանն անոնց ամէն մէկուն համար որոշուած տուրք մը առնելով՝ տարին հազարաւոր լիւրաներ կը շահի : Հիմա կը պատմուի թէ Հնդկաստանի ջուրերուն մէջ գտնուող Անգլիական նաւատորմին Հրամանատար Գրմինկ Ծովապետը հրաման ընդունած է Զանգիպար երթալ , և պաշարել այն կղզին , եթէ տեղոյն իշխանը չի հաւանիր գերեվաճառութիւնը շնջելու առաջարկութեան : Սըր Պարթըլ Ֆրէր մէկ նոր ուղերձին մէջ կ'ըսէ . « Անգլիոյ կառավարութիւնը հաստատ որոշած է ամենեւին ջանք և ծախք չ'ընայել , մինչև որ մարդավաճառութեան առտուրը դադարի ամէն ծովի մէջ ուր Անգլիոյ ազդեցութիւնը կը տարածուի :

— Յունիս 14 թուականով Ստէնի վերայէն հեռագրական լուր մը եկած է թէ Զանգիպարի Սուլթանը ստորագրած է գերեվաճառութեան վերցուելուն դաշնագիրը զոր առաջ ընել մերժած էր :

ԱՄԵՐԻԿԱ

Մոտոք կոչուած վայրենիները վերջապէս բռնուած են , և կ'ըսուի թէ անոնցմէ չորսը հրացանի պիտի բռնուի , տասն ալ պիտի կախուի :

— 1861 ին 42 չոգենաւ միայն երթևեկութեան մէջ էր Նիւ Եորքի և Եւրոպայի մէջտեղ . հիմա այս չոգենաւերը 139 եղած են , այսինքն տասուերկու տարուան մէջ 97 նաւ աւելցած է : Այս չոգենաւերէն շատերն իրենց ճամբորդութեան ատենը Եւրոպայէն Ամերիկա՝ մէկ անգամուն 1,000 էն աւելի ճամբորդ կը տանին , որոնց մեծագոյն մասը գաղթականներ են :

— Վաշինկթօնի մէջ Օսմանեան Դեսպան Պլաք Պէյ իր պաշտօնէն հրաժարած է , և Կրէկօր Արիսթարքի Պէյ , Զմիւռնիոյ Կոստակալին նախկին օգնականը , յաջորդած է անոր :

— Հեռագրական լրոյ մը նայելով՝ Ամերիկայի Միացեալ Նահանգաց Թէննէսի Նահանգին Նաչվիլ անուն մայրաքաղաքը օրը հնտախտի 30 դէպք կը պատահին :

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՄԻՍՍՈՐԱՐԱՑ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԵՆ
Խմբագիր ձ . Գ . ԿՐԻՆ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ա . Յ . ՊՈՅԱՃԵԱՆ

Ֆիլանթրոպ փողոց , Ամերիկան իսն .